

Kuidas elad kullerkupp?

Ilmselt on paljud meist märganud, et kohtades, kus vanasti kasvas palju kullerkuppe, on järel vaid üksikud puhmad või puudub kullerkupp sootuks.

Kullerkupuniit. Foto: Agu Leivits

Keskkonnaagentuur kutsub üles kaardistama kullerkuppe, et saada infot, kui suured on säilinud populatsioonid ja võib-olla jõuame üheskoos lähemale arusaamale, miks kullerkuppude levik ja arvukus näib kahanevat.

Igaüks saab panustada kullerkuppude loendamise ja kasvukohtade kaardistamisega. Vaatlusi ootame [Loodusvaatluste nutirakenduse](#) või [PlutoF GO äpi](#) kaudu.

Loenda puhmikud või hinda taimede ohtrust: üksikud, vähe, sage, ohtralt või väga ohtralt.

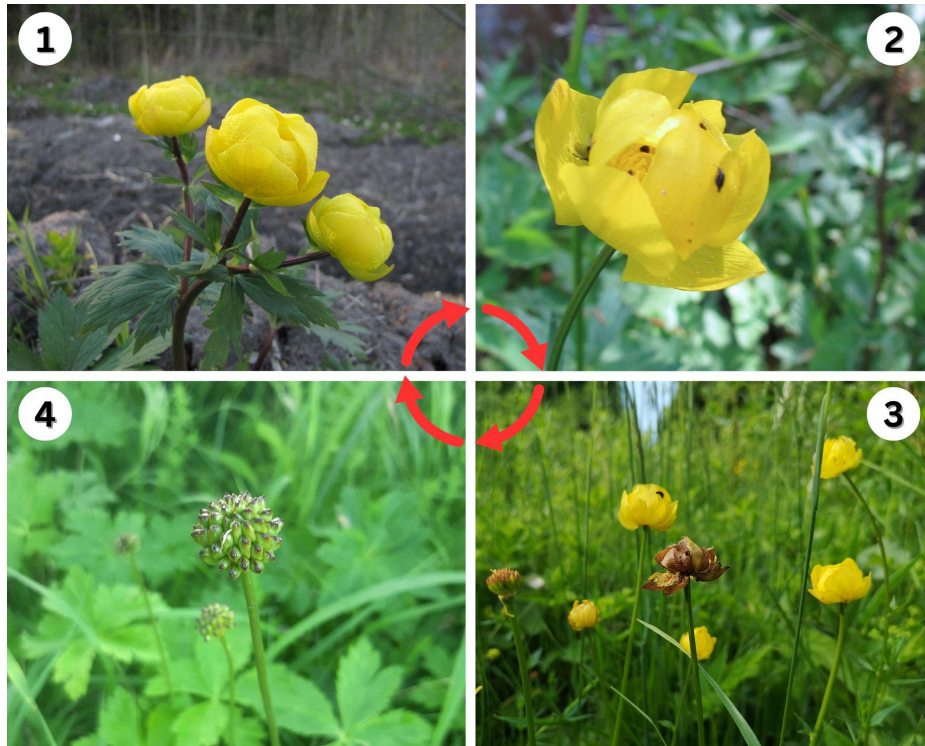
NB! Selleks, et selgitada välja kuidas võib kullerkuppude leviku ja arvukuse kahanemine olla seotud neid tolmeldavate kärbeste leviku ja arvukusega, palun uuri ja märgi kindlasti juurde, kas näed kullerkuppude sees toimetamas kullerkupukärbsed (*Chiastocheta*) esita koos fotoga eraldi vaatlusena.

MÄÄRAMINE

Kullerkupp (*Trollius europaeus*) on silmapaistvate kuldkollaste kerajate õitega mitmeaastane rohttaim tulikaliste sugukonnast. Kullerkupp õitseb mais ja juunis. Kullerkupu läikivad tumerohelised lehed annavad taimele lopsaka välimuse. Kullerkupp on suhteliselt suur taim, kasvades kuni 60 cm kõrguseks.

Kullerkupu puhmad erinevas kasvustaadiumis. **Foto 1** - maikuu alguses, Anneli Palo; **foto 2** - maikuu lõpus, Ilmar Uibopuu; **foto 3** - juunikuu keskpaik, Merike Valdlo; **foto 4** - juulikuu lõpus, Ulvi Selgis

Kullerkupuõied erinevas kasvustaadiumis. Foto 1 - maikuu alguses, Värdi Soomann; foto 2 - maikuu lõpus, Miina Krabbi; foto 3 - juunikuu algus, Enn Selgis; foto 4 - juuni lõpus, Liivi Mäekallas.

Elupaik

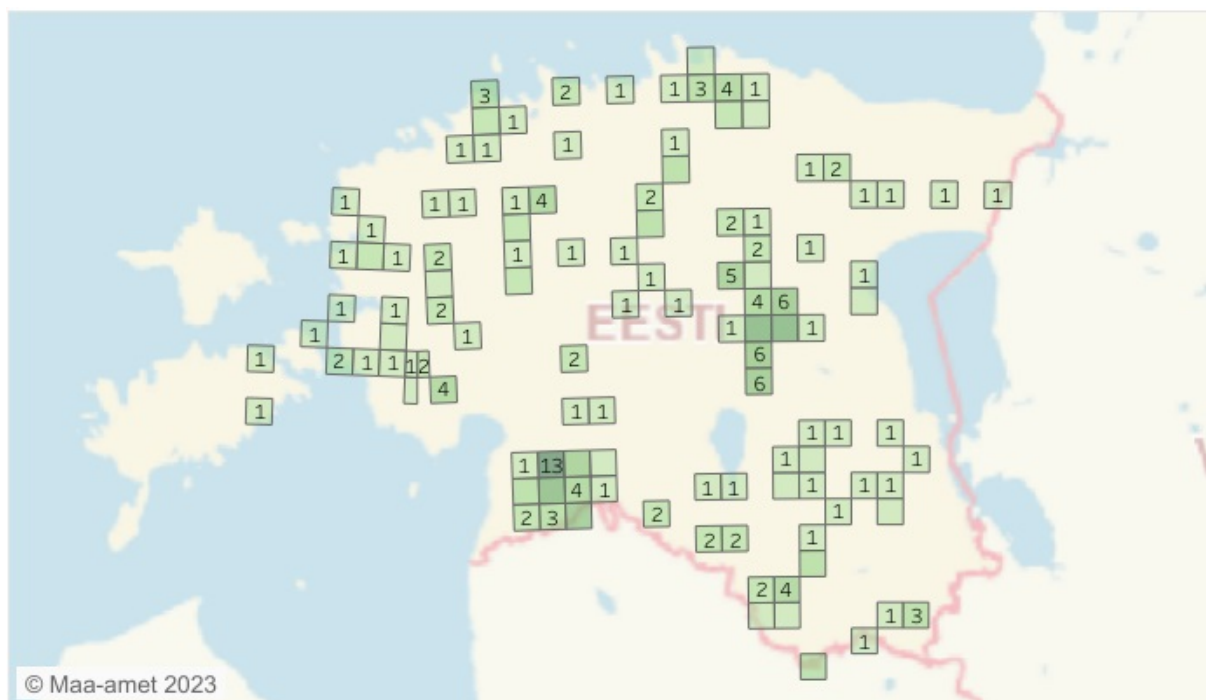
Kullerkupp eelistab niiskeid ja toitainerikkaid kasvukohti, olles levinud peamiselt niiskematel niitudel ning hõredates niiskemates leht- ja segametsades. Ta talub ka mõõdukalt varjutatud kasvukohti, mistõttu võib teda leida hõredamates metsades.

Kullerkupu väli. Foto: Ulvi Selgis

Levik

Kullerkupud on levinud üle Eesti, kuid neid esineb sagedamini Lääne- ja Põhja-Eestis, kus niisked looduslikud rohumaad on paremini säilinud. Leviku kahanemine on kõige enam tajutav Lõuna-Eestis ja Saaremaal. Levikukaarte saad vaadata [Eesti taimede levikuatlasest](#) ja Loodusvaatluste nutirakenduse või veebilehe kaudu esitatud [vaatluste levikukaardilt](#).

Liigi nimi

harilik kullerkupp (*Trollius europaeus*)

235

Kullerkupu vaatlused, mis on edastatud Loodusvaatluste nutirakenduse ja veebilehe kaudu. Kaart seisuga märts, 2025.

Seisund

Kuigi liik on veel suhteliselt levinud, on tema arvukus vähenenud. Põhjuseks võib olla kullerkupu elupaigaks olevate niiskete niitude ja pärandniitude pindala oluline vähenemine tingituna kuivendusest, kultuurrohumaade levikust, liiga sagedasest niitmisest, võsastumisest ja metsastumisest. Seetõttu on oluline säilitada ja hooldada niidukooslusi, kus kullerkupul on võimalik kasvada, ning soodustada tema looduslike elupaikade taastamist.

KULLERKUPUKÄRBSED (*Chiastocheta*)

Kullerkupu õied on nii kinnised, et mesilased ja kimalased neile ligi ei pääse. Kullerkupu õisi tolmeldavad hoopis **kullerkupukärbsed**. Nad ei lenda õielt õiele nektarijahil, vaid munevad kullerkupu õitesse oma munad, möödaminnes tolmeldavad neid ja nende vastsed söövad kullerkupu valmivaid seemneid. Õnneks mitte kõiki ja enamasti on kullerkupu seemnesaak vaatamata asjaolule, et teda tolmeldavad seemnesööjad, piisav liigi säilimiseks.

Kullerkupukärbsed on mitut liiki, kuid ei ole teada kuidas neil läheb või kas nende käekäik võib olla seotud kullerkupu kehva käekäiguga. Me ei tea kui head levijad need väikesed kärbsed on. Võib-olla takistab elupaikade killustumine kärbeste levikut. Või on kliima soojenemine kutsunud esile ökoloogilise ebakõla, kus kullerkupp õitseb ära enne kui kärbsed mullast väljuvad.

Kullerkupukärbsed kuuluvad õiekärblaste (*Anthomyiidae*) sugukonda. Eestis võiks kullerkuppudel toimetada leida kuni kuus liiki kullerkupukärbsed: *C. rotundiventris*, *C. dentifera*, *C. trollii*, *C. inermella*, *C. macropyga* ja *C. setifera*. Viimast neist küll neist ei ole teadaolevalt Põhja-Euroopast leitud. [1]

Loe kullerkupukärbestest rohkem [Eesti Looduse 2013. a aprillikuu numbrist](#).

Kullerkupukärbes (Chiastocheta) kullerkupu õiel. Foto: Indrek Tammekänd

[1] Kullerkupu salasuhe kärbestega. Mati Martin. Eesti Loodus 04/2013, lk 55-59